

Kitap vardır, ağırdır ya da bilmediğiniz bir konudur, yavaş okursunuz. Okunması zor almayan ama beni yoran kitapla ilk kez karşılaşıyorum. Yaklaşık 130 sayfa, bizim de küçük kitap dizisiyle örnek aldığımız kısa ve yoğun anlatımlı kitap... Adı Alexander ya da Büyük İskender. Kitabı okurken yorulduğumu hissediyordum ve bitirince büyük yorgunluk hissettim. Bu nasıl bir hırs, bu nasıl bir mücadele azmi, bu nasıl başarıdan başarıya koşmak ve doymamak... Bu duygulara sahip insanları severim ama Alexander'ın hayat hikayesi insanı yoruyordu.

Benzer konumdaki insanlar gibi elverişli bir ortamda doğmuş, babası Makedonya Kralı II. Philip. Sağlığında bütün Yunanistan'ı, küçük kent devletleri olarak varolan bütün yönetimleri denetimi altına almış... Kısacası içerde yapılacak iş bırakmamış ve babası suikast sonucu erken yaşta ölünce Alexander yerine geçiyor... İlk işi tahtın muhtemel varisleri olan yakın akrabalarını öldürtmek oluyor. Osmanlı sultanlarının tahta çıkar çıkmaz muhtemel rakipleri ortadan kaldırmak için kardeşlerini öldürtmeleri yeni bir şey değil, milattan önceki yıllara kadar gidiyor.

Ardından İran seferi başlıyor. Persler ile Makedonlar ve daha öncesinde Atinalılar arasındaki asıl mücadele alanı Anadolu'dur. Persler birkaç kere Anadolu'yu ele geçirip buradan Yunanistan'a saldırıyorlar ve büyük bölümünü işgal ediyorlar.

Makedonların askeri özelliği antik çağdaki savaşa yenilikler getirmeleridir. O zamana kadar savaşlar piyade ağırlıklı iken, Makedonlar piyadenin yanı sıra süvarilere de büyük önem veriyorlar. Alexander da savaşlarda süvarilerin komutanı oluyor. İkinci yenilik ise eskiden beri kullanılan piyade mızraklarının boyunun beş metreye kadar uzatılması... Böylece düşmanı kendilerine yaklaştırmadan aralarında gedik açabiliyorlar.

Alexander küçük yaşta yine Makedonya doğumlu olan çağının en büyük bilgini Aristo'dan eğitim alıyor.

Pers Kralı Darius ile yaptığı bütün savaşları kazanıyor, Anadolu'nun tamamını ele geçiriyor, şimdiki Mısır'a iniyor. Aristo'nun önerisiyle kendi adına kentler kurarak Yunanistan'daki kent devleti modelini yaygınlaştırıyor (Mısır'daki İskenderiye). Aynı örneği ele geçirdiği başka

bölgelerde de uyguluyor.

Darius sürekli yenilince yakınları tarafından öldürülüyor. İskender işi biliyor: ölünün zamanın dini törenleriyle gömülmesini sağlıyor, Darius'un kardeşini yardımcısı yapıyor ve Pers yöneticileriyle askerlerine ordusunda yer veriyor. "Düşmanı sonuna kadar ezme, onu kendine bağla, mümkünse kendi yapının parçası haline getir..." Bu mutlaka Aristo'nun görüşüdür.

Alexander durmuyor, Hindistan'a yöneliyor. Amacı yaşanabilir dünyanın sonuna kadar gitmektir. İndüs nehrine kadar geliyor, buradaki büyük bir savaşı da kazanıyor ve devam etmek istiyor ama ordusu daha ileriye gitmek istemiyor. Yaşanabilir dünya bitmiyor, ilerledikçe yeni dünyalar çıkıyor ve ordu da artık yorulmuş durumdadır. Büyük bir çölden geçerek ve ağır kayıp vererek İran'a dönüyorlar.

Alexander durur mu, Arap yarımadasına yönelmek için hazırlanıyor ancak hastalanıyor ve kısa bir rahatsızlıktan sonra ölüyor. Tarihçilere göre hastalığı malarya...

Eğer Arap yarımadasına sefer yapıp burasını ele geçirseydi, geç antik çağda ortaya çıkan İslamiyet belki de olmayacaktı...

Alexander'ın ölümü Helenizm adı verilen çağın da başlangıcı oluyor. Helen kültürü ve hayat tarzının geniş bir coğrafyaya yayıldığı dönem ama Alexander'ın ölümünün ardından imparatorluğu da hızla parçalanıyor. O zamanın şartlarında bu kadar geniş bir alanı yönetmek zor olduğu gibi birbirinden çok farklı toplumları bir arada tutabilecek yeterli temel de bulunmuyor.

Alexander'ın ordusu on yılda yaklaşık 30 bin kilometre gidiyor, savaşlar yaşıyor ve tamamını kazanıyor. Anadolu'yu, Mısır'ın kuzeyini, şimdiki Irak ve İran'ı, Hazar Denizi'nin güneyini ve Hindistan'ın batı bölümünü ele geçiriyor. Tarihte bu düzeyde iki imparatorluk görülüyor: Alexander ve Cengiz Han'ın imparatorlukları...

Alexander öldüğünde 32 yaşındaydı.

Ölmeden önce akrabalık ilişkilerinin herkesi kapsayan bir ideolojinin yokluğundaki bağlayıcı önemini bildiği için hem kendisi ve hem de ordusunun komutanları Perslerin tanınmış kişilerinin kızlarıyla evleniyorlar. Ordusunun bir bölümü zaten Pers askerlerinden oluşuyor.

Bazı insanlar şiddetten anlıyorsa Alexander bu dili iyi konuşuyor. Teslim olan kentlerin halklarını bağışlıyor, direnenleri katlediyor. Yüzlerce kişinin çarmıha gerilerek öldürölme örnekleri bulunuyor. Perslerin orduya alınmasına direnen Makedon komutanları da kendisi öldürüyor.

Alexander bütün savaşlara katılıyor, süvarilere komuta ediyor ve birkaç kere yaralanıyor, öldürölmekten kurtulduğu savaşlar oluyor.

Bu özelliği askerler üzerinde mutlak hegemonya kurmasında da büyük rol oynuyor.

Kitabı bitirdiğimde yorulдум açıkçası...

Alexander tarihte kişinin rolü konusunda en bilinen örnektir.

Tarihte çok az sayıda kişinin önemli rolü bulunuyor. Bunun için her şeyden önce uygun koşulların bir araya gelmesi gerekir. Bu koşulları zorlamak ve sonuna kadar değerlendirmek ise kişinin göstereceği irade ve beceriye bağlıdır. Bazı insanlar olmasaydı tarih farklı olurdu. Alexander bunlardan birisiyse Lenin de bir başkasıdır. Lenin olmasaydı Ekim devrimi gerçekleşmezdi ve 20. yüzyıl tarihi de farklı olurdu. Lenin olmasaydı da başka devrimler mesela 1918/19 Alman devrimi olabilirdi ama tarih yine de çok farklı olurdu.